

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

25 Nisan 2017

NİSAN 2017 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ YARI AÇ, YARI TOKUZ...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.518 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.945 TL
- ✓ SEBZE-MEYVE FİYATLARININ ETKİSİYLE MUTFAK ENFLASYONU BU AY GERİLEDİ.
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ 1.899 TL

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) tarafından otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması çalışanların içinde buldukları geçim şartlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.

Türkiye Anayasa Değişikliği Referandumu sürecinde gündemden düşen fiyat artışları, işsizlik, hayat pahalılığı gibi başta ücretliler olmak üzere dar ve sabit gelirli geniş kesimleri doğrudan ilgilendiren konulardaki gelişmeler yeniden belirginleşmeye başladı.

TÜRK-İŞ Araştırmasınının 2017 Nisan ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.518,00 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.944,63 TL oldu.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.899,03 TL olarak gerçekleşti.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Nisan 2016	Aralık 2016	Mart 2017	Nisan 2017
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	391,93	399,91	415,27	425,38
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	319,17	328,19	340,34	349,84
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	411,91	424,40	438,70	450,68
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	263,96	279,67	286,45	292,10
Açlık Sınırı	1.386,97	1.432,17	1.480,76	1.518,00
Yoksulluk Sınırı	4.517,83	4.665,04	4.823,31	4.944,63

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Kuşkusuz hesaplanan bu yoksulluk sınırı ücret düzeyi değildir. Dört kişilik bir ailenin insan onuruna yaraşır bir hayat sürdürmesi için haneye girmesi gereken toplam gelir tutarıdır.

Ancak milyonlarca işçinin ailesi ile birlikte geçinmek durumunda kaldığı ve çoğunluğunun tek gelir kaynağı olan asgari ücret halen aylık net 1.404 TL/Ay'dır. Bu ücret düzeyi, bekar bir işçinin yapması gereken harcamayı karşılamaktan uzaktır. Dört kişilik bir ailenin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi bir yana mutfak harcamasına bile yetmemektedir.

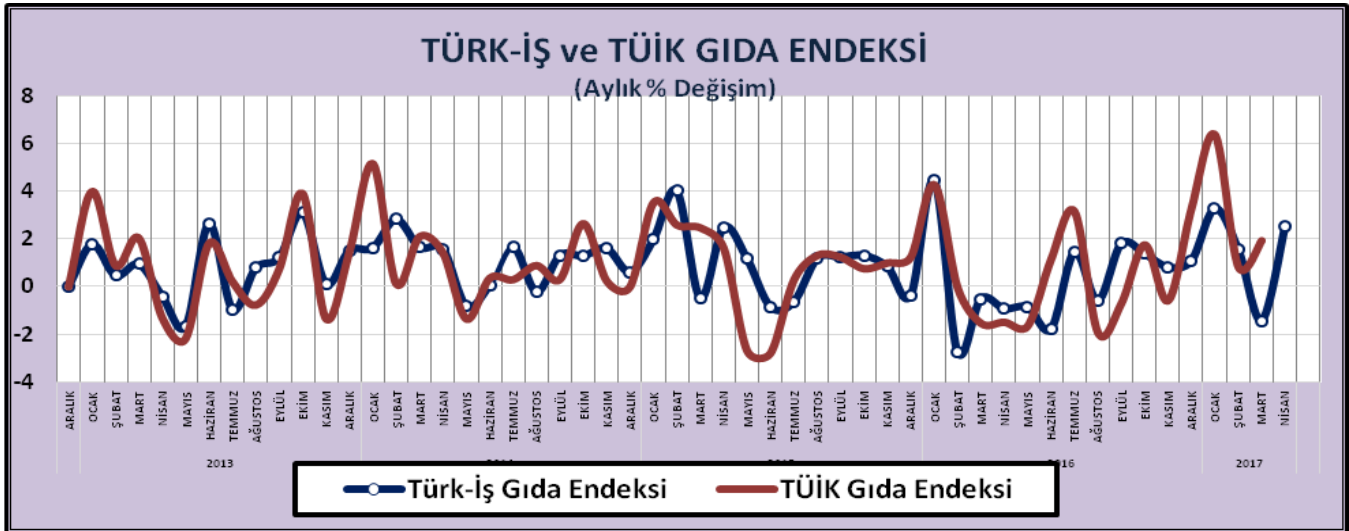
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim Nisan 2017 ayında şöyle gerçekleşti:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 2,51 oranında artış gösterdi.
- Yılın **ilk dört ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 5,99 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 9,45 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 3,38 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Nisan 2014	Nisan 2015	Nisan 2016	Nisan 2017
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,58	2,49	-0,94	2,51
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,91	8,21	0,12	5,99
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	15,29	14,25	4,01	9,45
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	10,72	14,66	12,22	3,38

TÜRK-İŞ uzmanları tarafından market ve pazar yerleri dolaşarak piyasadaki fiyatlar derlenmekte ve Gıda Endeksi oluşturulmaktadır. TÜRK-İŞ'in çalışması her ayın son haftası açıklanmaktadır. Devletin resmi kurumu TÜİK tarafından yapılan Tüketici Fiyatları Endeksi kapsamındaki gıda fiyatlarındaki değişim ise takip eden ayın ilk haftasında açıklanmaktadır. Aşağıdaki grafikte TÜRK-İŞ ve TÜİK Gıda Endekslerindeki aylık değişim yer almaktadır. Her iki endeks benzer eğilim göstermektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Nisan 2017 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt ve yoğurt fiyatı geçen aya göre değişmezken, peynirde artış tespit edildi.

- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyma ve kuşbaşı et fiyatı bu ay artış gösterdi. Sakatat ürünleri (dana ciğer, yürek, böbrek) ile tavuk fiyatı ise değişmedi. Balık fiyatı, aysonu itibariyle sona erecek mevsimin de etkisiyle biraz artış gösterdi. Yumurthanın tanesi bu ay 5 kuruş daha ucuzladı.
Enflasyon üzerinde etkisi tartışma konusu edilen ve ithalatla fiyatı kontrol edilmeye çalışılan kuru fasulye dahil olmak üzere bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyatları, nohuttaki artış dışında ortalamada aynı kaldı.
- Yaş sebze-meyve fiyatlarındaki hareketlilik ücretli çalışanların mutfak harcamasını doğrudan ilgilendirmektedir. Geçtiğimiz ay 4,15 TL olarak hesaplanan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,17 TL oldu. Geçtiğimiz ay ortalama 4,37 TL olan sebze fiyatı 4,08 TL'ye gerilerken, meyve fiyatı geçen ay ortalama 3,57 TL olarak hesaplanırken bu ay 4,50 TL oldu.
Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki yaygın ve mevsim ürünleri esas alındı, ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
TÜRK-İŞ'in yaş-sebze meyve fiyatlarındaki bu hesaplama biçimi, mutfak harcaması tutarının belirlenmesinde daha esnek bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Hesaplama önceden belirlenmiş bir ürünün piyasadaki mevcut fiyatını almak yerine, genel sebze ve meyve fiyatı temel alınmaktadır. Örneğin geçen ay TÜİK tarafından en fazla fiyatı artan ürünler arasında yer alan yeşil, biber, fasulye gibi maddeler hesaplamamızda kapsam dışında tutulmuştur. Benzeri biçimde bu ay erik, çağla, kavun gibi meyveler hesaplama dahil edilmemiştir.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; pirinç fiyatında artış görülürken, diğerlerinde bir fiyat değişikliği tespit edilmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı bu ay değişmedi, margarin fiyatı ise biraz arttı. Zeytin fiyatı ortalamada fazla değişmedi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinde fındık hariç diğerlerinde artış görüldü. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünlerinin fiyatı bu ay yine değişmedi. Bal, pekmez, şeker, tuz, salça ile çay ve ıhlamur fiyatı Nisan ayında da aynı kaldı.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadaki, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

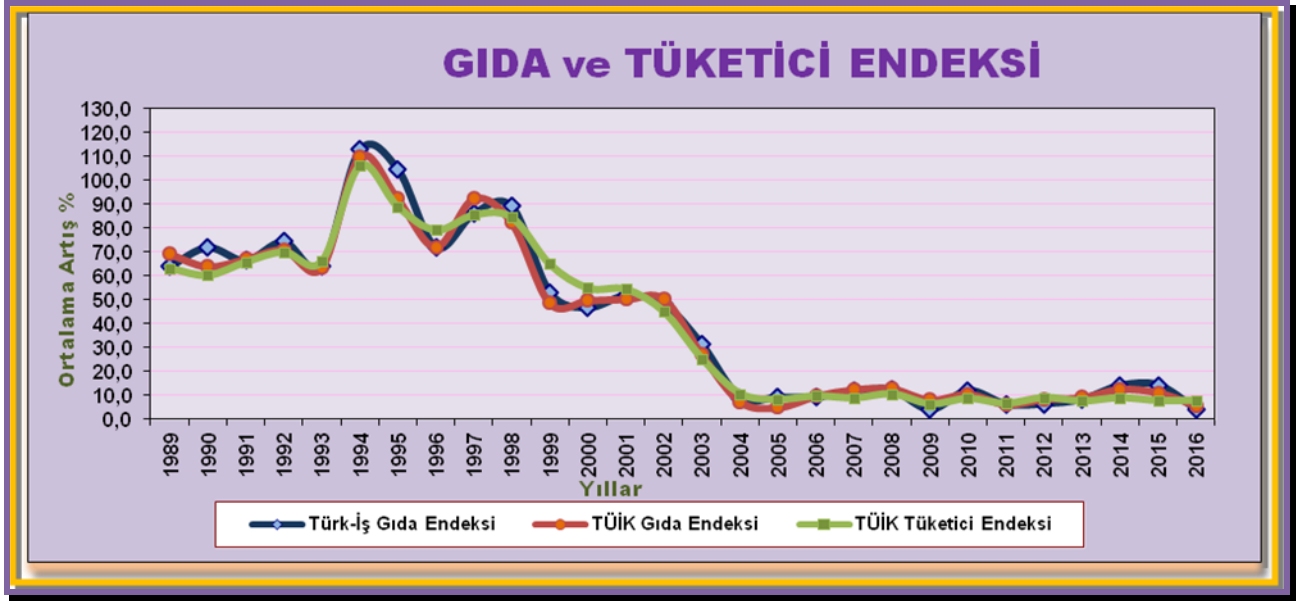
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve 2015 yılı için yüzde 22,5’dir. Bu oran 2016 yılı için yüzde 22,4’dür.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.